

The effectiveness of the monotheistic integrated approach using the method of the reverse jigsaw educational model and the traditional teacher-centered education on the skill of assertive behavior in the clients of Tabriz prison

Received: 2023/8/25

Accepted: 2023/9/5

Article type: Research Article

p.p = 11- 38

DOI:

Hossein Vahedi

Assistant Professor,
Department of Psychology &
Counselling, Farhangian
University, Tehran, Iran
h.vahedi@cfu.ac.ir

Abstract

Background and Aim: The monotheistic integrated approach is one of the new psychological interventions, which pays attention to the spirituality and religious values in the intervention process. The present study was conducted with the aim of investigating the effectiveness of an integrated monotheistic approach using the reverse jigsaw educational model and traditional teacher-centered education on the skill of Assertive behavior.

Method: The research is an applied type and was conducted semi-experimentally with a pre-test-post-test with a control group design. A sample of 96 prisoners was selected from the population of clients in Tabriz prison. One group from any gender was trained in the monotheistic integrated approach using the reverse jigsaw pattern method, and one group was trained in the usual traditional training method, and one group was designated as a control. Therefore, 16 people of each gender were included in each group. To collect the data in the pre-test and post-test phases, Gambrill and Richey's assertiveness questionnaire was used. The educational content of the integrated monotheistic approach was implemented to the experimental groups using two traditional methods and the reverse jigsaw teaching model, for six sessions.

Findings: The ANOVA results showed that in the skill of Assertive behavior, the difference of reverse jigsaw with the control group is significant. Also, the difference between both training groups and the traditional education group is significant.

Conclusion: The monotheistic integrated approach with both methods Especially the reverse jigsaw teaching method improves the assertive skills of prison clients.

Keywords: monotheistic integrated approach, Reverse jigsaw educational pattern, Assertive behavior skills, prison clients

Citation (APA):

Vahedi, H. (2023) The effectiveness of the monotheistic integrated approach using the method of the reverse jigsaw educational model and the traditional teacher-centered education on the skill of assertive behavior in the clients of Tabriz prison
Quarterly journal of training in police sciences, 11(42), 11-38

اثربخشی رویکرد یکپارچه توحیدی به روش الگوی آموزشی جیگساو معکوس و آموزش سنتی مدرس محور بر مهارت رفتار جرأت‌مندانه در مددجویان زندان تبریز

چکیده

زمینه و هدف: رویکرد یکپارچه توحیدی ازجمله رویکردهای جدید مداخله‌ای روان‌شناسی است که به معنویت و ارزش‌های دینی توجه دارد. پژوهش حاضر باهدف بررسی اثربخشی رویکرد یکپارچه توحیدی به روش الگوی آموزشی جیگساو معکوس و آموزش سنتی مدرس محور بر مهارت رفتار جرأت‌مندانه صورت گرفت.

روش: پژوهش از نوع کاربردی است و به صورت نیمه آزمایشی و با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل انجام شد. از جامعه آماری مددجویان زندان تبریز، نمونه‌ای شامل تعداد ۹۶ نفر انتخاب شد. از هر جنس یک گروه رویکرد یکپارچه توحیدی را به روش الگوی جیگساو معکوس و یک گروه به روش آموزش سنتی آموزش دیدند و یک گروه نیز به عنوان کنترل مشخص شد. بنابراین ۱۶ نفر از هر جنس در هر یک از گروه‌ها قرار گرفتند. برای گردآوری داده‌ها در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون از پرسش‌نامه جرات‌ورزی گمبریل و ریکی استفاده شد. محتوای آموزشی رویکرد یکپارچه توحیدی به دو روش سنتی و الگوی تدریس جیگساو معکوس، به مدت شش جلسه، به روی گروه‌های آزمایش اجرا شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل کواریانس یک‌راهه نشان داد در مهارت رفتار جرأت‌مندانه، اختلاف جیگساو معکوس با گروه کنترل معنی‌دار است. همچنین اختلاف هر دو گروه آموزش با گروه آموزش سنتی معنی‌دار است.

نتیجه‌گیری: رویکرد یکپارچه توحیدی با هر دو روش بویژه روش آموزش جیگساو معکوس باعث بهبود مهارت ارتباط جرأت‌مندانه در مددجویان می‌شود.

کلمات کلیدی: رویکرد یکپارچه توحیدی، الگوی آموزشی جیگساو معکوس، مهارت رفتار جرأت‌مندانه، مددجویان زندان

دریافت: ۱۴۰۲/۶/۲۵

پذیرش: ۱۴۰۲/۷/۵

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۳۸-۱۱

شناسه دیجیتال:

حسین واحدی

استادیار گروه روان‌شناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

h.vahedi@cfu.ac.ir

استناد (APA): واحدی، حسین. (۱۴۰۲). اثربخشی رویکرد یکپارچه توحیدی به روش الگوی آموزشی جیگساو معکوس و آموزش سنتی مدرس محور بر مهارت رفتار جرأت‌مندانه در مددجویان زندان تبریز
آموزش در علوم انتظامی، ۱۱ (۴۲)، ۳۸-۱۱

مقاله از طرح پژوهشی شورای تحقیقات سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور استخراج شده است.

مقدمه

مهارت‌های زندگی یک رویکرد مبتنی بر تغییر رفتار یا شکل دهی رفتار است که برقراری توازن میان سه حوزه دانش، نگرش و مهارت‌ها را مد نظر قرار می‌دهد (یونیسف، ۲۰۰۷: ۷). کارشناسان و روان‌شناسان حوزه زندان‌بانی عقیده دارند که درصد بسیاری از زندانیان را افرادی تشکیل می‌دهند که در زمینه مهارت‌های اساسی زندگی دارای ضعف هستند (گرین و پومروی^۱، ۲۰۰۷: ۹۷؛ ایسلی^۲، ۲۰۱۱: ۶۷۵؛ کو^۳، ۲۰۱۵: ۲۳۳؛ استریکلند^۴، ۲۰۱۶: ۱۷، شاهمرادی، مدنی و دچایلا^۵، ۲۰۲۱: ۵۴، پت، سوندبرگ، جگاناتان و سباستین^۶، ۲۰۲۳: ۷).

یکی از مهارت‌های مهم در زندگی مهارت رفتار جرأت‌مندانه است. جرأت‌ورزی به‌طور معمول به‌عنوان بیان صادقانه و قانونی دیدگاه‌ها، نیازها، خواسته‌ها و احساسات شخصی بدون انکار یا نقض آزادی‌های دیگران توصیف می‌شود (عبدالعزیز و همکاران، ۲۰۲۰: ۲).

بسیاری از کسانی که کارشان به زندان کشیده شده است در برقراری ارتباط جرأت‌مندانه مشکل دارند. اغلب این افراد رفتارهایی را نشان می‌دهند که منجر به درگیر شدن در شرایط ناسالم ارتباطی و گرفتاری‌های مرتبط با آن می‌شوند. یافته‌ها نشان می‌دهد که زندانیان در مقایسه با نمونه همسان غیرزندان‌ی میزان پرخاشگری بالاتری داشتند. شواهد نشان می‌دهند مجرمانی که دارای سطوح بالایی از پرخاشگری هستند، نیاز به آموزش‌های قوی و مداوم دارند که آن‌ها را برای هدایت و کنترل پرخاشگری خود برای اهداف سازنده مجهز کند. این محققان شناسایی عوامل پیش‌بین و تعدیلگر را برای مداخله ضروری می‌شمارند (آووپتو و ایگنو^۷، ۲۰۱۵: ۵۰۲). برخی مطالعات اثربخشی برنامه‌های آموزشی بازپروری نقش آموزش مهارت‌های اساسی زندگی را در کاهش تکرار جرم (کلارک و دو^۸، ۲۰۱۵: ۲۳؛

1 Green & Pomeroy

2 Easley

3 Koo

4 Strickland

5 Dechailah

6 Pat, Sundberg, Jegannathan, & Sebastian

7 Awopetu & igno

8 Clark & Duwe

داویس، بوزیک، استل، ساندرو و میلز^۱، ۲۰۱۳: ۷۸)، سلامت روان (پت و همکاران، ۲۰۲۳: ۷) و یا بر روی اصلاح رفتار زندانیان (شاهمرادی، مدنی و دچایلا^۲، ۲۰۲۱: ۵۴) نشان داده اند.

درمان یکپارچه توحیدی، روشی گروهی و دینی است (شریفی‌نیا، ۱۳۸۷: ۷)، مطالعات مختلف اثربخشی درمان‌های چندبعدی و یکپارچه (بلک برن^۳، ۱۹۹۶: ۲۳) و گروهی (خدایاری فرد و همکاران، ۱۳۸۷: ۲۸۳) آن را در گروه زندانیان بیشتر از درمان‌های فردی دانسته‌اند. یکی از ویژگی‌های درمان یکپارچه توحیدی، توجه به عنصر معنویت و ارزش‌های دینی در فرایند درمان است. حضور عنصر معنویت، مستلزم باور به یک نیروی برتر از خودمان است، این باور موجب کوشش برای جهت‌مند کردن زندگی مان به سمت این نیروی برتر می‌شود. توجه به این حقیقت موجب شده است تا آموزش‌های انجام شده مبتنی بر درمان یکپارچه توحیدی باعث اصلاح باورهای زندانیان نسبت به خود، هستی، دیگران و خداوند شود و آن‌ها براساس منابع اسلامی فرصت دوباره بخشش، گذشت و آرامش را درک کنند، در نتیجه نسبت به زندگی امیدوارتر گشته و به توانایی‌های درونی خود ایمان پیدا کنند. شریفی‌نیا (۱۳۹۱: ۷) الگوی روان‌درمانی یکپارچه توحیدی را که مبتنی بر فرهنگ کشور ایران است، معرفی کرده‌اند، که پژوهش‌های داخلی (از جمله اکبری و همکاران، ۱۳۹۹: ۶۱؛ دهقان و سعیدی‌نیا، ۱۳۹۹: ۶۳؛ امیدیان و طاهری فرد، ۱۳۹۳: ۱۷؛ شریفی‌نیا، ۱۳۸۷: ۷؛ شریفی‌نیا، افروز و رسول‌زاده، ۱۳۸۶: ۴۱) اثربخشی آن را بر روی زندانیان نشان داده‌اند.

برخی مطالعات (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۱۱: ۳۲؛ زورهود^۴، ۲۰۰۵: ۱۲۷؛ کو، ۲۰۱۵: ۲۳۳) نشان داده اند که استفاده از روش‌های آموزشی سنتی (روش‌های مستقیم) می‌تواند اثربخشی کمتری را در بازپروری و آموزش زندانیان داشته باشد، در این زمینه (مکنی و کوترونا^۵، ۲۰۱۱: ۱۷۵) عدم ایجاد انگیزه یادگیری، عدم

1 Davis, Bozick, Steel, Saunders & Miles

2 Dechailah

3 Blackburn

4 Zurhold

5 Mckinney & Cotronea

پایداری یادگیری و عدم کاربردی بودن محتوای آموزشی را از نقاط ضعف روش‌های آموزش مستقیم در زندان‌ها می‌دانند، از سوی دیگر از آنجا که آمار بالایی از زندانیان کشور را افراد با اختلالات روانی و شخصیتی (رشید و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۷۲) تشکیل می‌دهد، روش‌های سنتی معلم-محور نمی‌تواند بر روی این افراد اثربخش باشد، در این راستا برخی مطالعات (کلارک و دو، ۲۰۱۵: ۲۳؛ مکننی و کوترونا، ۲۰۱۱: ۱۷۵) استفاده از روش‌های یادگیرنده محور و مشارکتی را جهت بازپروری و کاهش تکرار جرم پیشنهاد می‌کنند. یکی از این روش‌ها آموزش بر اساس الگوی جیگساو است.

اثربخشی روش تدریس مشارکتی جیگساو در مطالعات مختلفی نشان داده شده است، غالب این پژوهش‌ها در کلاس‌های درسی و بر روی دانش آموزان صورت گرفته است (ازجمله سیهان^۱، ۲۰۲۱: ۹۶۳؛ کوستروس^۲، ۲۰۲۰: ۱۵۴؛ سلیمانی، سپهریان-آذر و قادری، ۱۳۹۵: ۷؛ سپهریان آذر، ۱۳۹۵: ۲۱؛ بندرز و کرافت^۳، ۲۰۱۶: ۱؛ کرون و پورتیلو^۴، ۲۰۱۳: ۲۴۶). درزمینه آموزش زندانیان نیز مکننی و کوترونا (۲۰۱۱: ۱۷۵) نشان داده‌اند که روش آموزش مشارکتی مبتنی بر جیگساو در افزایش انگیزه یادگیری زندانیان موثر است. با این حال همان‌طور که ذکر شد، غالب روش‌های آموزشی در زندان‌های ایران به صورت سنتی است، در صورتی که روش‌های آموزشی مشارکتی مبتنی بر جیگساو، به دلیل کم‌هزینه بودن و عدم نیازمندی به تکنولوژی خاص، می‌تواند در زندان‌ها، خصوصاً درزمینه آموزش مهارت‌های زندگی، موثر بوده و میزان یادگیری، پایداری یادگیری و انگیزه یادگیری را افزایش دهد، لذا پژوهش حاضر در نظر داشت به این سوال پاسخ دهد که آیا رویکرد یکپارچه توحیدی به روش الگوی آموزشی جیگساو معکوس و آموزش سنتی مدرس محور بر مهارت رفتار جرأت‌مندانه در مددجویان زندان اثربخش است؟

1 Seyhan

2 Costouros

3 Benders & Craft

4 Crone & Portillo

پیشینه پژوهش

واحدی و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای با اثربخشی آموزش مهارت زندگی بر کنترل خشم در زندان جهت ارتقای امنیت اجتماعی نتایج نشان داد که در آموزش مهارت زندگی هم آموزش جیگساو و هم آموزش سنتی، در کنترل خشم، مؤثر بوده اند، ولی میزان اثربخشی آموزش به شیوه جیگساو معکوس، بیشتر از آموزش به شیوه سنتی است. محققان این روش را برای در برنامه‌های آموزشی- درمانی زندانیان پیشنهاد می‌کنند.

عزیزی ابرقوئی و درون پرور (۱۳۹۹) در یک مطالعه آزمایشی بر روی ۳۰ نفر از مادران دارای فرزند معلول نشان دریافتند که آموزش معنادهی به رنج با رویکرد درمان یکپارچه توحیدی بر افزایش تاب‌آوری مادران دارای فرزند(های) معلول مؤثر است.

بیاتی اشکفتکی، امیرفخرایی و شریفی نیا (۱۳۹۹) با مطالعه بر روی ۴۰ نفر از زنان مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره دانشگاه آزاد بندرعباس به این نتیجه دست یافتند که درمان یکپارچه توحیدی در بهبود مؤلفه‌های صبر، امید و اضطراب وجودی در زنان افسرده مؤثر بوده است.

چابکی‌نژاد و صابر اشکذری (۱۳۹۸) در بررسی اثربخشی درمان یکپارچه توحیدی بر سرزندگی تحصیلی و اضطراب دانش‌آموزان دختر دوره پیش‌دانشگاهی استان یزد دریافتند که درمان یکپارچه توحیدی به میزان معناداری باعث افزایش سرزندگی تحصیلی و کاهش اضطراب دانش‌آموزان شده است؛ بنابراین توصیه می‌شود که به‌منظور افزایش سرزندگی تحصیلی و کاهش اضطراب دانش‌آموزان از این درمان استفاده شود.

نتایج به‌دست آمده از مطالعه کریمی و همکاران (۱۳۹۲) نشان می‌دهد که آموزش گروهی مدیریت خشم و مهارت‌های ارتباطی بر میزان پرخاشگری در معتادان به حشیش زندان شهر همدان تاثیر معنی‌داری داشته است. همچنین آموزش مهارت‌های ارتباطی در مقایسه با مدیریت خشم در کاهش پرخاشگری مؤثرتر بود.

نتایج یک مطالعه نشان می‌دهد که آموزش مهارت‌های ارتباطی به دانش‌آموزان می‌تواند در کاهش پرخاشگری مؤثر واقع شود. این آموزش‌ها می‌تواند خشم و عصبیت، تهاجم و توهین و لجاجت و کینه‌توزی را کاهش دهد (اشرفی و منجزی، ۱۳۹۲).

هادی و جان‌بزرگی مسعود (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان اثربخشی درمان یکپارچه توحیدی بر مؤلفه‌های شخصیت و بالینی بر روی مددجویان زنان مرکزی قم دریافتند که در پنج مورد از مؤلفه‌های شخصیت، یعنی ثبات عاطفی، سازگاری، جسارت، نالایمی روانی و اضطراب، و همچنین ده مورد از مؤلفه‌های بالینی یعنی خود بیمار انگاری، افسردگی با افکار خودتخریبی، افسردگی همراه با اضطراب، افسردگی با کمبود انرژی، احساس گناه و رنجش، بی‌حوصلگی و گوشه‌گیری، پارانویا، اسکیزوفرنیا، ضعف روانی، و بی‌کفایتی روانی، این روش درمانی اثربخشی معناداری داشته است.

شریفی‌نیا (۱۳۸۷) در بررسی میزان کارآمدی درمان یکپارچه توحیدی در کاهش بزهکاری زندانیان، ۱۰۰ نفر از زندانیان زندان مرکزی قم را مورد بررسی قرار داد. گروه مداخله به مدت ۹ ماه در معرض درمان یکپارچه توحیدی قرار گرفت. نتایج نشان داد که نرخ وقوع رفتارهای مجرمانه در گروه درمان یکپارچه توحیدی به میزان ۹۰ درصد کاهش یافت.

واردانی، سوریانی و سریاتی^۱ (۲۰۲۲) در یک مطالعه مروری با بررسی پژوهش‌های انجام شده از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ در مورد آموزش مهارت ارتباط جرأت‌مندانه، دریافتند که آموزش مهارت رفتار جرأت‌مندانه می‌تواند علائم خطر رفتار خشونت‌آمیز را در بیماران روانی و افرادی که مرتکب خشونت خانگی می‌شوند، و نیز خشونت والدینی را در تربیت فرزندان کاهش دهد.

عبدالعزیز و همکاران (۲۰۲۰) پژوهشی را با هدف بررسی اثربخشی برنامه آموزش جرأت‌ورزی بر بهزیستی روان‌شناختی و اشتیاق کاری در پرستاران تازه‌کار روان‌پزشکی بر روی ۳۶ پرستار انجام دادند. نتایج مطالعه اثربخشی آموزش جرأت‌ورزی را بر بهزیستی روان‌شناختی و اشتیاق کاری نشان داد.

کو (۲۰۱۵)، در مطالعه خود به بررسی مقایسه اثربخشی روش‌های آموزشی در زندان‌های آمریکا بر روی پایداری یادگیری و کاهش تکرار جرم انجام داد، نشان داد که روش‌های یادگیری مشارکتی مهارت‌های علمی و زندگی می‌تواند بر پایداری یادگیری و کاهش تکرار جرم موثر باشد.

وحدان و همکاران (۲۰۱۴) با مطالعه بر روی ۷۸۳ نوجوان ۱۱ تا ۱۹ ساله دریافتند که به‌طور کلی ۲۶/۹ درصد از نوجوانان در معرض خطر بالا و ۲۰/۲ درصد از آنان در معرض خطر بسیار بالای پرخاشگری و رفتار مجرمانه ارزیابی شدند. در بررسی انجام‌گرفته، با توجه به ارزیابی بالای میزان رفتارهای خشونت‌آمیز در نوجوانان، ضرورت انجام مداخلات برای کاهش رفتارهای خشونت‌آمیز را در بین نوجوانان مورد تاکید قرار داده‌اند، تا به این وسیله از خطرات بعدی جلوگیری شود. فبلو^۱ (۲۰۰۲)، در مطالعه خود که با هدف اثربخشی برنامه‌های آموزشی مشارکتی بر روی بازپروری زندانیان تگزاس انجام داد به این نتیجه رسید آموزش سوادآموزی و مهارت‌های زندگی بر بازپروری زندانیان اثر مثبتی دارد.

مطالعات مختلفی اثربخشی رویکرد یکپارچه توحیدی را بر روی مسایل روان شناختی در نمونه‌های مجرم و غیرمجرم بررسی کرده‌اند. همچنین مطالعات دیگری نیز اثربخشی استفاده از الگوی آموزش جیکساو را در بهبود عملکرد روان‌شناختی مورد بررسی قرار داده‌اند. با این حال مطالعه‌ای که رویکرد یکپارچه توحیدی را با الگوی آموزش جیکساو معکوس آرایه کند، یافت نشد. براین اساس پژوهش حاضر قصد دارد به این سوال پاسخ دهد که آیا با استفاده از الگوی آموزش جیکساو، می‌توان اثربخشی درمان یکپارچه توحیدی را بر مهارت رفتار جرأت‌مندانه بهبود بخشید؟ و اینکه آیا اثربخشی استفاده از این الگو با آموزش به روش سنتی معلم‌محور متفاوت خواهد بود؟

مبانی نظری پژوهش

درمان یکپارچه توحیدی به‌دلیل بررسی نقش عوامل مختلف روانی، هیجانی، شناختی، رفتاری و عاطفی در اختلال به وجود آمده، و تأکید بر تغییرهای بنیادین و

1 Fabelo

نه صرفاً حذف نشانه‌ها، درازمدت است، نه کوتاه‌مدت. در واقع، این روش می‌خواهد مراجع را به درک عمیق این نکته برساند که اگر در رفتارهای گذشته بماند، نتایج قبلی تکرار خواهند شد، و تلاش می‌کند انگیزه‌های معیوب را تغییر داده و به درمان‌جویان کمک کند تا دریابند که آزاد هستند، با دیگران احساس برابری کنند و از توانایی‌ها و امکاناتشان آگاه شوند و به این درک و تشخیص برسند که مسئول وقایعی هستند که قبلاً فکر می‌کردند، برای آن‌ها پیش آمده است. این روش واردکردن مؤلفه ارتباط مراجع با خداوند را در درمان کارآمدتر می‌داند و معتقد است در صورتی که مراجع به درک اهمیت و کارکردهای ارتباط معنوی با خداوند دست یابد، نتایج درمان پایدار و دائمی خواهد شد. بنابراین تغییرهای رفتاری ایجاد شده در دراز مدت پایدار مانده و درصد بازگشت به رفتارهای ناپه‌نجرار را پایین می‌آید (شریفی‌نیا، ۱۳۹۱: ۲۳). قادر نمودن آن‌ها برای حرکت به سوی خودپذیری، کاهش عادات و تعصب‌های غیرمنطقی، اعتماد بیشتر به خود، تمایل به خودشکوفایی، افزایش خودانگیختگی و سرزندگی، به قبول مسئولیت برای حمایت درونی، به جای وابسته بودن به حمایت خارجی و کمک‌کردن به افراد تا در رویارویی با نیازهایشان مؤثرتر شوند. دعوت از آن‌ها برای ارزشیابی آنچه که در حال انجام هستند و سنجش اینکه چقدر این رفتار برای آن‌ها نتیجه بخش است. همچنین دعوت مراجعان به مقابله مؤثر با باورهای انحرافی با شواهد متناقضی که آن‌ها جمع‌آوری و ارزشیابی می‌کنند. کمک به مراجعان برای جستجوکردن باورهای پدیدآورنده جرم و به حداقل رسانیدن آن‌ها، شناخت افکار خودکار و تلاش برای تغییر آن‌ها (شریفی‌نیا، ۱۳۸۷: ۹).

سازمان بهداشت جهانی (۲۰۱۱: ۱۳)، نیز مهارت‌های زندگی را توانایی‌هایی که به ارتقای بهداشت روانی افراد جامعه، غنای روابط انسانی، افزایش سلامت و رفتارهای سالم در سطح جامعه منجر می‌شود تعریف نموده است. این سازمان، ۱۰ مهارت را به‌عنوان مهارت‌های اصلی زندگی معرفی کرده است. یکی از این مهارت‌ها توانایی برقراری ارتباط مؤثر و رفتار جرأت‌مندانه است. رفتار جرأت‌مندانه شامل بیان مناسب عقاید، احساسات و حریم‌ها و در عین حال احترام به حقوق دیگران، حفظ تأثیر مثبت در دریافت‌کننده و در نظر گرفتن پیامدهای بالقوه ابراز است. این مهارت

هم موقعیت‌های مثبت و هم منفی بکار می‌رود و به دنبال دستیابی درست به اهداف شخصی است (فافمن^۱، ۲۰۰۷: ۸). در مقایسه با سبک‌های ارتباطی منفعلانه یا پرخاشگرانه افراد دارای رفتار جرأت‌مند قادر به تعامل موثر با دیگران هستند، احساسات و افکار واقعی خود را ابراز می‌دارند و قادرند مسائل خود را با یا بدون کمک دیگران حل کنند. کاستی‌ها را درک کنند و برای بهتر شدن شرایط تلاش کنند (بریدا^۲ و همکاران، ۲۰۲۱: ۱۰۱).

یادگیری مشارکتی روشی برای ایجاد روابط مثبت میان فردی و حمایت‌های شخصی و درسی است که موجب ارتقای سلامت روانی و رفاه و گسترش نگرش مثبت نسبت به تجارب بعدی و ترویج ارزشهای مدنی می‌گردد. دانش‌آموزان در گروه‌های همکاری درگیر بحث‌هایی می‌شوند که در آن درک مفهومی مطلب مورد یادگیری به وجود می‌آید و بسط می‌یابد و الگوهای فکری مشترک طراحی می‌شوند، هم گروه‌ها هستند که مسئولیت یادگیری یکدیگر را حفظ می‌کنند، بازخوردهای لازم را در مورد عملکرد همدیگر ارائه می‌کنند و برای تلاش بیشتر برای یادگیری همدیگر را تشویق و حمایت می‌کنند. دانش‌آموزان می‌توانند دوستان شاخص خود را به منزله الگوهای رفتاری در نظر داشته باشند و از طریق بحث‌هایی که در گروه‌های کوچک در می‌گیرد، نگرش‌ها و ارزش‌ها را کسب می‌کنند. و بالاخره از طریق فعالیت در گروه‌هاست که هویت عضوی از جامعه مدرسه بودن را کسب می‌کنند. یادگیری رقابتی یا فردی فاقد تمامی این فرصت‌هاست (جانسون و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۱۳).

زمانی که از تکنیک‌های مبتنی پرسش‌گری به عنوان یک رویکرد فعال سازنده-گرا استفاده می‌شود، دستاوردهای یادگیری و واکنش دانش‌جویان، قطعاً بهتر، معنادارتر و مثبت‌تر از رویکردهای سنتی غیرفعال تدریس خواهد بود که به احتمال زیاد، نتیجه به کارگیری عناصر و پیشران‌های پرسشگری به عنوان ابزار یادگیری فعال است (عبداللهی، رضایی‌زاده و جعفری، ۱۴۰۲: ۱۸۱). روش جیگساو یک روش ویژه مشارکتی است که نزدیک به سه دهه پیشینه موفقیت و سودمندی را در ابعاد

1 Pfafman

2 Barida

مختلف تربیت به همراه دارد، توانسته است در کاهش تضادها و نابرابری‌های نژادی، ایجاد جو مثبت و پویای یادگیری، نقش ارزنده‌ای را ایفا نماید (جانسون و جانسون^۱، ۲۰۱۰). جیگ‌ساو معکوس یکی از جدیدترین روش‌های تکنیک یادگیری مشارکتی مورد استفاده در محیط‌های یادگیری است که توسط هیدین^۲ (۲۰۰۳) ایجاد شد. سایر روش‌های جیگ ساو در پی درک مواردی هستند که توسط استاد بیان شده، ولی روش جیگ ساو معکوس بر تفاسیر شرکت‌کنندگان مانند ادراک، قضاوت از طریق یک بحث بسیار فعال، تمرکز دارد، در روش جیگ‌ساو معکوس، یادگیرندگان به گروه‌های کوچک تقسیم می‌شوند، در مورد موضوع یادگیری همکاری کرده، سپس مجدد از هر گروه یک نفر به گروه تخصصی پیوسته و در نهایت تک تک افراد جمع‌بندی موضوعات را به کل کلاس انتقال می‌دهند (شاهین، ۲۰۱۰: ۳۶).

روش پژوهش

با توجه شرایط مددجویان، از آنجایی که انتخاب تصادفی آزمودنی‌ها، با محدودیت روبرو است، در این پژوهش از طرح نیمه‌تجربی (نیمه‌آزمایشی) استفاده شد که در آن اثربخشی متغیر مستقل (آموزش) بر متغیر وابسته (مهارت کنترل جرأت‌ورزی) بررسی شد. بر همین اساس، دو گروه آزمایشی رویکرد یکپارچه توحیدی (آموزش به روش الگوی جیگ‌ساو معکوس و روش آموزش معمول مدرس محور) و یک گروه کنترل از بین آزمودنی‌های در دسترس انتخاب شد و بصورت تصادفی در گروه‌های سه‌گانه قرار گرفتند و به دنبال آن، متغیر مستقل بر روی گروه‌های آزمایش اعمال شد و بر روی گروه کنترل هیچ مداخله‌ای صورت نگرفت. قبل و بعد از مداخله تغییرات متغیر وابسته در هر سه گروه مورد اندازه‌گیری قرار گرفت و به‌عنوان معیاری برای مقایسه‌های لازم استفاده شد. دیاگرام طرح پژوهش حاضر در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. دیاگرام طرح پژوهش حاضر

پس آزمون	مداخله	پیش آزمون	گروه
T ₂	X ₁	T ₁	E
T ₂	X ₂	T ₁	E
T ₂	-	T ₁	C

1 Johnson

2 Hedeem

جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه زندانیان زندان شهر تبریز تشکیل می‌دهد. نمونه مورد مطالعه در این تحقیق شامل تعداد ۹۶ نفر از زندانیان زندان تبریز بودند که با توجه به تفکیک جنسیتی در آموزش های زندان و باهدف قرار دادن آزمودنی های هر دو جنس در پژوهش، در شش گروه (چهار گروه آزمایش و دو گروه کنترل و ۱۶ نفر در هر گروه) جای گرفت. تعداد ۱۲ نفر نیز بر اساس شرایط کاری به عنوان جایگزین ها برای موارد ضروری انتخاب شدند. ابتدا افراد نمونه بر اساس ملاک های ورودی و خروجی، به صورت نمونه در دسترس انتخاب شدند؛ لذا در نهایت ۴۸ مرد و ۴۸ زن برای اجرای طرح انتخاب شد. از این گروه ها در هر جنس، یک گروه به روش معمول معلم محور و یک گروه به روش جیگساو آموزش دیدند و گروه سوم به عنوان گروه کنترل بدون آموزش بودند.

ملاک های ورود شامل سلامت جسمی، سلامت روانی بر اساس تایید روان شناس، سازگاری با شرایط زندان پس از ورود، باقی ماندن حداقل دو ماه تا زمان آزادی فرد، دارا بودن مدرک حداقل سیکل و بالاتر و در صورت امکان بالاتر از دیپلم بود. ملاک های خروج شامل عدم پیروی از قوانین فعالیت گروهی، غیبت های مکرر از جلسات آموزشی و آزادی زندانی بود.

برای گردآوری داده ها در مراحل پیش آزمون و پس آزمون از پرسش نامه جرأت ورزی گمبریل و ریچی^۱ (۱۹۷۵) استفاده شد. علت انتخاب این مقیاس، توانایی منحصر به فرد آن در مشخص کردن درجه ناراحتی تجربه شده در موقعیت های خاص و وجود موقعیت های اجتماعی مثبت و منفی نسبتا زیاد آن است. این پرسشنامه دارای چند دسته سؤال است: رد کردن تقاضا، بیان کردن محدودیت های خود، تقاضا کردن، پیشقدم شدن در آغاز یک برخورد اجتماعی، بیان احساسات مثبت، کنار آمدن و قبول انتقاد، قبول تفاوت داشتن با دیگران، ابراز وجود در موقعیت هایی که باید کمک کرد، دادن بازخورد منفی. این مقیاس دارای ۲۲ ماده شش گزینه ای است که از ۱ تا ۶ نمره گذاری می شود که امتیاز کمتر نشان دهنده قاطعیت بالا و امتیاز بالاتر نشان دهنده قاطعیت کمتر است. قاطعیت آزمودنی ها در

سه سطح پایین ۰/۷۵ امتیاز به بالا، متوسط ۰/۲۵ تا ۰/۷۵ امتیاز و بالا کمتر از ۰/۲۵ امتیاز طبقه‌بندی شد. روایی و پایایی این آزمون به ترتیب برابر با ۰/۳۹ تا ۰/۷۰ و ۰/۸۷ گزارش شده است (گمبریل و ریچی، ۱۹۷۵). در یک مطالعه ضریب اعتبار این آزمون را ۰/۸۸ محاسبه کرده است (باقری فاروجی، دوقی و شریعت باقری، ۱۴۰۰: ۱۱۷).

محتوای آموزشی رویکرد یکپارچه توحیدی به دو روش سنتی و الگوی تدریس جیگساو معکوس، هرکدام به مدت شش جلسه، به روی گروه‌های آزمایش زنان و مردان اجرا شد. این محتوا، شامل بخش مهارت‌های جرأت‌ورزی بر اساس رویکرد یکپارچه توحیدی است. بسته آموزشی توسط محققان بر اساس رویکرد یکپارچه توحیدی تهیه شد. در گروه آموزش سنتی محتوا به همان شکل موجود آموزش داده‌شد. در گروه آموزش جیگساو معکوس همان محتوا در چهارچوب روش ارائه گردید. این روش شامل مراحل تشکیل گروه‌های کوچک، ارائه سوالات چالش‌برانگیز به تک‌تک اعضای گروه، بحث یادگیرندگان در مورد نتایج مرتبط با هر موضوع، تقسیم‌بندی یادگیرندگان به گروه‌های خبره بر اساس افرادی که دارای موضوع مشترکی بوده‌اند، انتخاب نماینده در هر گروه خبره، ارائه گزارش هر نماینده به کل کلاس در مورد موضوعات، ارزیابی نهایی توسط مدرس و تکمیل مباحث توسط مدرس است (دایانا^۱، ۲۰۱۳). درنهایت بر اساس آزمون تحلیل کواریانس یک راهه تحلیل لازم صورت گرفت. گروه‌های کنترل پس از مرحله پس‌آزمون، دوره آموزشی فشرده‌ای را طی کردند. خلاصه جلسات آموزشی رویکرد یکپارچه توحیدی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. خلاصه جلسات آموزشی رویکرد یکپارچه توحیدی

جلسه	هدف جلسه	محتوای آموزشی
اول	آشنایی و روش کار، شناسایی نشانه‌ها	آشنایی با مددجویان و تشریح روش کار در جلسات آموزشی، شناسایی نشانه‌ها و علایم مشهود ارتباط نادرست و ارائه تکلیف
دوم	شناسایی و اصلاح باورها	باورها، شناخت‌ها و نگرش‌های معیوب و آسیب‌زا در ارتباط، احساس گناه افراطی، نادیده گرفتن گناه و ارائه تکلیف
سوم	روابط بین فردی سالم	روش‌های برطرف کردن مشکلات بین فردی، ابراز وجود، خویش‌تنداری و اصلاح روابط خانوادگی و اجتماعی، افزایش سازگاری اجتماعی، ارائه تکلیف
چهارم	افزایش خودمهارگری	ایجاد عادت‌های انطباقی، سازش یافته، عزت نفس، اعتماد بنفس، ذکر الهی، روایت‌های دینی و ارائه تکلیف
پنجم	حل تعارضات درون فردی	خودشناسی، کاهش تعارضات درون فردی، تعمیق ارتباط معنوی و ارائه تکلیف
ششم	رشد اخلاقی	فضایل اخلاقی و مکارم اخلاقی، گسترش سعه صدر، تلاش برای قرب الهی

یافته‌های پژوهش

میانگین و انحراف معیار نمره‌های گروه‌های آزمایش و گواه در مهارت رفتار جرأت‌مندانه در جدول ۳ نشان داده شده است. در مرحله پیش آزمون تفاوت چندانی بین گروه‌های مطالعه مشاهده نمی‌شود. در مرحله پس آزمون در گروه‌های آموزشی رویکرد یکپارچه توحیدی (جیگساو و سنتی مدرس محور) کاهش میانگین مشاهده می‌شود. همچنین نتایج آزمون شاپیرو ویلک برای بررسی نرمال بودن داده‌ها ارائه شده است که حاکی از نرمال بودن داده‌های پژوهش است.

جدول ۳. نتایج توصیفی نمره‌های گروه‌های آزمایش و گواه در مهارت رفتار جرأت‌مندانه

گروه	مرحله	میانگین	انحراف معیار	شاپیرو ویلک	معنی داری
آموزش جیگساو	پیش آزمون	۵۷/۷۸	۶/۳۴	۰/۹۴	۰/۰۸
	پس آزمون	۵۳/۰۳	۶/۳۹	۰/۹۵	۰/۲۱
آموزش سنتی	پیش آزمون	۵۶/۴۶	۸/۶۵	۰/۹۴	۰/۱۱
	پس آزمون	۵۴/۲۵	۸/۰۹	۰/۹۶	۰/۳۴
گروه کنترل	پیش آزمون	۵۲/۸۷	۸/۰۶	۰/۹۹	۰/۴۱
	پس آزمون	۵۳/۷۵	۹/۳۴	۰/۹۳	۰/۰۶

برای پاسخ به مسئله پژوهش از روش تحلیل کوواریانس یک راهه (ANCOVA) استفاده شد. قبل از تحلیل داده‌ها، برای اطمینان از اینکه داده‌های این پژوهش، مفروضه‌های زیربنایی تحلیل کوواریانس را برآورد می‌کنند، به بررسی آن‌ها پرداخته شد. چهار مفروضه تحلیل کوواریانس، شامل همگنی واریانس‌ها^۱، خطی بودن^۲، و همگنی شیب‌های رگرسیون^۳ مورد بررسی قرار گرفتند. در این پژوهش، پیش آزمون مهارت جرأت‌ورزی به عنوان متغیر کمکی (کواریت) و پس آزمون آن، به عنوان متغیر وابسته تلقی شد. همبستگی بین پیش آزمون و پس آزمون مهارت جرأت‌ورزی $r=0.77$ به دست آمد. با توجه به همبستگی‌های به دست آمده، مفروضه خطی بودن روابط بین متغیر کمکی وابسته محقق شده است.

برای بررسی همگنی واریانس‌ها، از آزمون لوین^۴ استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ مشاهده می‌شود. نتایج نشان می‌دهد که آزمون لوین، در متغیر جرأت‌ورزی ($F=1/44$ و $p=0.24$) معنی‌دار نیست. بنابراین، واریانس سه گروه آموزش جیگساو معکوس، آموزش سنتی و گروه کنترل در مهارت جرأت‌ورزی به طور معنی‌داری متفاوت نیستند و فرض همگنی واریانس‌ها تایید می‌شود.

جدول ۴. نتایج آزمون همگنی واریانس‌های مهارت جرأت‌ورزی در گروه‌های مداخله‌ای و کنترل

اثر	متغیر وابسته	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	F	سطح معنی‌داری
گروه	جرأت‌ورزی	۲	۹۳	۱/۹۷	۰/۱۴۴

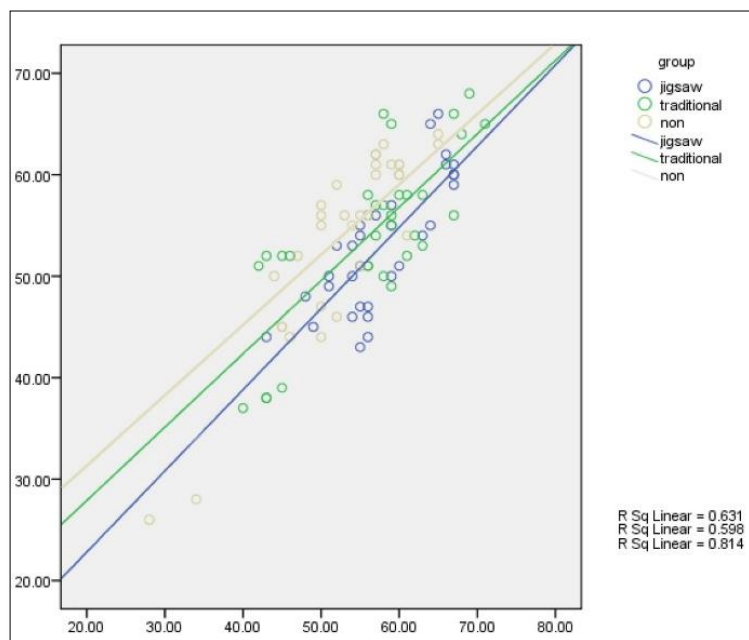
نمودار ۱ خطوط رگرسیون و پراکنش نمره‌های پیش آزمون و پس آزمون مهارت جرأت‌ورزی در سطوح عامل (گروه‌های آموزش جیگساو معکوس، آموزش سنتی و گروه کنترل) را نشان می‌دهد.

1 homogeneity of variance

2 linearity

3 homogeneity of regression

4 Leven's test of equality variances

نمودار ۱. خطوط رگرسیون و پراکنش نمره‌های پیش آزمون و پس آزمون مهارت جرأت‌ورزی

جدول ۵. نتایج اثرات بین گروهی برای بررسی همگنی شیب رگرسیون

اثر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
گروه	۳۸۱۹/۰۳	۱	۳۸۱۹/۰۳	۱۹۲/۲۵	۰/۰۰۱
گروه و پیش آزمون	۱۱۷/۶۶	۲	۵۸/۸۳	۲/۹۶	۰/۰۶۱
خطا	۱۷۸۷/۸۳	۹۰			

نمودار ۱ نشان می‌دهد خطوط رگرسیون میان متغیر کمکی (پیش آزمون مهارت جرأت‌ورزی) و متغیر وابسته (پس آزمون مهارت جرأت‌ورزی) در سطوح عامل (گروه‌های آموزش جیگساو معکوس، آموزش سنتی و گروه کنترل) تقریباً برابری حاکم است. همچنین جدول ۵ نشان می‌دهد که اثر تعاملی گروه و پیش آزمون معنی‌دار نیست. بنابراین، مفروضه همگنی رگرسیون در پیش آزمون و پس آزمون مهارت جرأت‌ورزی در سطوح عامل (گروه‌های آموزش جیگساو معکوس، آموزش سنتی و گروه کنترل) تایید می‌شود. جدول ۶ نتایج تحلیل کوواریانس یک راهه را روی نمره‌های پس آزمون با کنترل پیش‌آزمون متغیر وابسته پژوهش (مهارت جرأت‌ورزی) نشان می‌دهد.

جدول ۶. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیره روی نمره‌های پس آزمون با کنترل پیش آزمون‌ها

اثر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی داری	اندازه اثر
گروه	۳۶۲/۳۷	۲	۱۸۱/۱۸	۸/۷۴	۰/۰۰۱	۰/۱۶
خطا	۱۹۰۵/۵۰	۹۲	۲۰/۷۱			

نتایج مندرج در جدول ۶ نشان می‌دهد که تحلیل کوواریانس‌های یک‌راهه در متغیر، جرأت‌ورزی ($F=13/69$ و $p=0/001$) معنی‌دار است. بنابراین می‌توان گفت که بین گروه‌های مورد مطالعه تفاوت معنی‌داری وجود دارد. برای بررسی دقیق تفاوت‌ها، آزمون تعقیبی بر روی داده‌ها انجام شد. نتایج به‌دست آمده در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. نتایج آزمون تعقیبی ال اس دی روی نمره مهارت جرأت‌ورزی در گروه‌های پژوهش

گروه	گروه	اختلاف میانگین گروه‌ها	خطای انحراف استاندارد	معنی داری
جیگساو معکوس	آموزش سنتی	-۲/۳۴	۱/۱۴	۰/۰۴۳
جیگساو معکوس	کنترل	-۴/۹۲	۱/۱۴	۰/۰۰۱
آموزش سنتی	کنترل	-۲/۵۷	۱/۱۵	۰/۰۲

جدول ۷ نتایج آزمون تعقیبی را بر روی نمره‌های تفاضل پس آزمون در مهارت جرأت‌ورزی در گروه‌های آموزش جیگساو معکوس، آموزش سنتی و گروه کنترل نشان می‌دهد. چنان که مشاهده می‌شود، در مهارت جرأت‌ورزی، اختلاف میانگین جیگساو معکوس با گروه کنترل با اختلاف ۴/۹۰ نمره ($p=0/001$) معنی‌دار است. بنابراین می‌توان گفت که رویکرد یکپارچه توحیدی به روش آموزش جیگساو در بهبود مهارت جرأت‌ورزی اثربخش بوده است. همچنین اختلاف میانگین گروه آموزش جیگساو معکوس با گروه آموزش سنتی ($p=0/043$) معنی‌دار است. به عبارت دیگر در اثربخشی رویکرد یکپارچه توحیدی به روش آموزش جیگساو و آموزش سنتی بر مهارت جرأت‌ورزی، تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین تفاوت گروه آموزش سنتی با گروه کنترل معنی‌دار است ($p=0/029$). و بین دو گروه ۲/۵۷ نمره اختلاف وجود دارد. این اختلاف میانگین به نفع گروه سنتی است و نشان‌دهنده این است که این روش نیز بر مهارت جرأت‌ورزی اثربخش بوده است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از این پژوهش اثربخشی رویکرد یکپارچه توحیدی به روش الگوی آموزشی جیگساو معکوس و مدرس محور بر مهارت ارتباط جرأت‌مندانه در مددجویان زندان را تایید کرد. گرچه پژوهش همسو با پژوهش که اثربخشی این رویکرد را در مهارت جرأت‌ورزی تایید کرده باشند، یافت نشد، برخی از پژوهش‌ها اثربخشی این رویکرد را در مهارت زندگی زندانیان تایید کرده اند از جمله شریفی نیا (۱۳۸۷: ۷) اثر بخشی آن را در کاهش بزهکاری زندانیان و شریفی نیا و همکاران (۱۳۸۶: ۴۱) اثربخشی آن را در کاهش رفتار مجرمانه زندانیان تایید کرده اند. همچنین پژوهش‌های واحدی و همکاران (۱۴۰۰: ۲۱۱) و مکنی و کوترونا (۲۰۱۱: ۱۷۵) اثربخشی روش آموزش جیگساو را در مهارت‌های زندگی در مددجویان زندان تایید کرده‌اند.

در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که درمان یکپارچه توحیدی، روشی گروهی و دینی است (۱۳۸۷: ۹)، مطالعات مختلف اثربخشی درمان‌های چندبعدی و یکپارچه (بلک برن^۱، ۱۹۹۶: ۷۱) و گروهی (به عنوان مثال، خدایاری فرد و همکاران، ۱۳۸۷: ۲۸۳) آن را در گروه زندانیان بیشتر از درمان‌های فردی دانسته‌اند. یکی از ویژگی‌های درمان یکپارچه توحیدی، توجه به عنصر معنویت و ارزش‌های دینی در فرایند درمان است. حضور عنصر معنویت، مستلزم باور به یک نیروی برتر از خودمان است، این باور موجب کوشش برای جهت‌مند کردن زندگی مان به سمت این نیروی برتر می‌شود. توجه به این حقیقت موجب شده است تا آموزش‌های انجام شده مبتنی بر درمان یکپارچه توحیدی باعث اصلاح باورهای زندانیان نسبت به خود، هستی، دیگران و خداوند شود و آن‌ها براساس منابع اسلامی فرصت دوباره بخشش، گذشت و آرامش را درک کنند، در نتیجه نسبت به زندگی امیدوارتر شده، به توانایی‌های درونی خود ایمان پیدا کنند.

همچنین در تبیین اثربخشی آموزش مهارت جرأت‌ورزی در درمان یکپارچه توحیدی براساس الگوی جیگساو، می‌توان گفت: در گروه درمانی یکپارچه نگر توحیدی، افراد بدون هیچگونه محدودیت یا شرطی برای بیان احساسات و افکارشان

1 Blackburn

آزادند. این نبود محدودیت و پذیرش بالا از طرف دیگران، از سطح اضطراب افراد کاسته و موجب افزایش جرأت‌مندی آن‌ها می‌شود. در درمان یکپارچه نگر توحیدی براساس الگوی جیگساو افراد می‌توانند با خیالی آسوده حرف بزنند و از مشکلات خود بگویند زیرا از حمایت و همراهی درمانگر و همگروهی‌های خود مطمئن هستند. در نتیجه این نوع آموزش و تمرین باعث می‌شود که به تدریج هر جا که لازم باشد جرأت‌مندانه رفتار کنند. ویژگی ایمان در جهت تعامل و ارتباط فرد با دیگران در کلامی از پیامبر اکرم (ص) نیز بیان شده است، پیامبر اکرم در این زمینه در وصف اهل ایمان می‌فرماید: مَثَلُ اَفْرَادِ بَالِیْمَانِ در دوستی و نیکی به یکدیگر همچون اعضای یک پیکر است که چون بعضی از آن رنجور شود و به درد آید اعضای دیگر را قرار و آرامش نخواهد بود (مکارم شیرازی و همکاران، ۱۳۸۸: ۷۸). تاثیر مهارت‌های مبتنی بر آموزه‌های دینی در پژوهش‌های دیگر نیز تایید شده است (برای مثال محنایی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۲۰).

بهره‌گیری از این رویکرد باعث رشد ویژگی‌ها و خصوصیات دینی و معنوی مختلف در نزد درمانجویان می‌شود و به دلیل برخورداری از منبع حمایتی مطمئن احساس ایمنی و اطمینان بیشتری می‌کنند و از این طریق، در انجام فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌هایشان کمترین تردید و تعلل را دارند. امیرالمؤمنین علی (ع) فرمودند: «مَنْ عَمَرَ قَلْبَهُ بِدَوَامِ ذِكْرِ حَسَنَاتِ أَعْمَالِهِ هِيَ سِرٌّ وَ جَهْرٌ»؛ آن کس که با یاد دائمی خداوند، دل خود را معمور نگاه دارد، تمام اعمالش در پنهان و آشکار، پسندیده و نیکو خواهد بود (عبداللهی، ۱۳۸۰: ۸۵). بنابراین توکل به خدا موجب ایجاد جرأت، افزایش انگیزه، اعتماد به نفس، خوش بینی و موارد دیگر در افراد می‌شود. بدون تردید، ایمان و باورهای دینی قوی تحمل سختی‌ها و دشواری‌های زندگی را آسان‌تر می‌کند و این امر میزان امیدواری و نشاط درونی را در انسان‌ها زیاد می‌کند. در صورتی که این موارد و مقوله‌های دینی در قالب محتوای روان‌شناختی به زندانیان آموزش داده شود، با توجه به بستر فرهنگی و اجتماعی کشورمان تاثیرگذاری بیشتری خواهد داشت و از سوی دیگر چون روش جیگساو یک روش یادگیری

مشارکت محور است، و افراد بایستی به ایفای نقش هم بپردازند، بهتر می‌تواند در یکپارچگی و انسجام زندان و زندانیان موثر باشد.

از طرف دیگر در این پژوهش از الگوی تدریس جیگساو معکوس که یکی از روش‌های تدریس مشارکتی و مبتنی بر نوعی رابطه بین فردی است، نیز بهره گرفته شده است. روش جیگساو به عنوان یکی از روش‌های بسیار اثربخش در یادگیری متون درسی در کلاس‌های درسی (از جمله سیهان، ۲۰۲۱: ۹۶۳؛ کوستروس، ۲۰۲۰: ۱۵۴؛ بندرز و کرافت، ۲۰۱۶: ۱)، و آموزش زندانیان (مکنسی و کوترونا، ۲۰۱۱: ۱۷۵؛ وانستون^۱، ۲۰۱۶: ۲۳) مورد حمایت واقع شده است. استفاده از این الگو می‌تواند در رشد مهارت‌های بین فردی و نیز سطح بالای تفکر انتقادی تاثیر داشته باشد و موجب یادگیری بیشتر، به خاطر سپاری موثرتر اطلاعات و لذت بیشتر فراگیران از کلاس درس شود. دیدگاه‌های انگیزشی یادگیری مشارکتی (به عنوان مثال، اسلاوین، ۱۹۹۵: ۷) بر این باورند که ساختارهای مشوق مشارکتی، شرایطی ایجاد می‌کنند که در آن، تنها راه رسیدن فرد به اهدافش، موفقیت گروه است. بنابراین اعضای گروه، مطالب را به یکدیگر آموزش می‌دهند، به همدیگر کمک می‌کنند و هم گروهی‌های خود را برای فعالیت بیشتر ترغیب می‌کنند و این از هم آموزی و باهم آموزی، مبنایی برای شناخت نقاط قوت و ضعف یکدیگر و تسلط بر مهارت‌های مورد نیاز را فراهم می‌آورد.

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی بود از جمله؛ پایین بودن سطح تحصیلات در آزمودنی‌ها و شرکت کنندگان در پژوهش، امکان بهره‌برداری لازم آن‌ها از مباحث طرح شده در جلسات آموزشی را کاهش می‌داد. محدودیت فضای آموزشی و دسترسی به منابع آموزشی کافی از محدودیت‌های دیگر پژوهش بود. با توجه به جدید بودن و در عین حال اثربخش بودن آموزش مهارت‌های زندگی مبتنی بر درمان یکپارچه توحیدی براساس الگوی یادگیری مشارکتی جیگساو معکوس بر جرأت‌ورزی زندانیان، پیشنهاد می‌شود، به منظور ایجاد زمینه مناسب در مددجویان جهت برقراری ارتباط مؤثر و مفید با محیط شغلی و اجتماعی و نیز کاستن از بروز رفتارهای پرخطر و آسیب‌زای مددجویان در محیط زندان و بیرون آن؛ آموزش دقیق

این روش از طریق برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های کیفی به درمانگران، مددکاران و روان‌شناسان زندان‌ها، در دستور کار واحد آموزش و پژوهش و مراکز خدمات روان‌شناسی و مشاوره زندان‌ها قرار گیرد، تا در برنامه‌های آموزشی- درمانی زندانیان مورد استفاده قرار دهند. پیشنهاد می‌شود، با توجه به تفاوت در ماهیت جرم‌ها، در پژوهش‌های آتی مددجویان جرم‌های مختلف جداگانه مورد مطالعه قرار گیرند. با توجه به نقش مهارت جرأت‌ورزی در پیشگیری از جرم و رد درخواست‌های نادرست، و نتایج بدست آمده از پژوهش پیشنهاد می‌شود، اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی با استفاده از رویکرد یکپارچه توحیدی به روش الگوی آموزش جیگساو و آموزش مدرس‌محور در پیشگیری از انجام جرم بررسی شود. همچنین می‌توان ارتکاب جرم را در افراد آموزش دیده و فاقد آموزش مقایسه کرد.

قدردانی

پژوهشگر مراقب قدردانی خود را از مدجویان زندان تبریز شرکت کننده در پژوهش، کارشناسان بخش مددکاری زندان و آقای داود همت زاده رئیس مرکز آموزش و پژوهش زندان‌های آذربایجان شرقی که با پیشنهادات و نظرات خود به غنای پژوهش یاری رساندند، اعلام دارد. این پژوهش با مساعدت این عزیزان به انجام رسیده است.

تعارض منافع

نویسنده این مقاله اعلام می‌کند که در رابطه با انتشار مقاله ارائه شده به‌طور کامل از اخلاق نشر، از جمله سرقت علمی، سوء رفتار، جعل داده‌ها و یا ارسال و انتشار دوگانه، پرهیز نموده‌است و منافعی تجاری در این راستا وجود ندارد و هیچگونه تعارض منافع توسط نویسنده بیان نشده است.

منابع

اکبری، امیرحسین؛ قنبری هاشم آبادی، بهرامعلی؛ اصغری ابراهیم آباد، محمد جواد؛ آزادگان مهر، مریم (۱۳۹۹). اثربخشی توحید درمانی بر بهبود کنش های اجرایی و کاهش پرخاشگری زندانیان مبتلا به اختلال شخصیت. فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۱۱(۴۱)، ۶۱-۹۰.

<https://doi.org/10.22054/qccpc.2020.49039.2289>

دهقان، ماریه؛ سعیدی نیا، مریم. (۱۳۹۹). اثربخشی روان درمانگری یکپارچه توحیدی بر عزت نفس و تاب آوری همسران زندانیان. پژوهشنامه روانشناسی/اسلامی، ۴(۸)، ۸۶-۶۳.

http://psychology.riqh.ac.ir/article_13037.html

رشید، خسرو؛ دلفان بیرانوند آرزو و جعفری، فریدون (۱۳۹۶). بررسی وضعیت اختلالات شخصیت در زندانیان و شناسایی متغیرهای مرتبط با آن (مطالعه موردی زندان مرکزی لرستان). رویش روانشناسی، ۶(۴)، ۱۷۱-۱۹۶.

20.1001.1.2383353.1396.6.4.3.1

اشرفی، مهناز؛ منجزی، فرزانه (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش مهارت های ارتباطی بر میزان پرخاشگری دانش آموزان دختر دوره متوسطه. پژوهش های علوم شناختی و رفتاری، ۳(۱)، ۸۱-۹۷.

https://cbs.ui.ac.ir/article_17306.html

امیدیان، مهدی؛ علی اکبر دهکردی، مهناز؛ پورنیک دست، سبحان؛ محتشمی، طیبه (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش گروهی به شیوه یکپارچه توحیدی بر سطح پرخاشگری، فصلنامه روانشناسی و دین، ۷(۱)، ۱۷-۱۷.

<https://www.sid.ir/paper/503457/fa>

باقری فاروجی، محترم؛ دوقی، لیلا؛ شریعت باقری، محمد مهدی (۱۴۰۰). ارائه الگو ساختاری جرأت ورزی بر اساس مسئولیت پذیری، اضطراب اجتماعی با میانجی گری خودناتوان سازی تحصیلی در دانش آموزان. آموزش در علوم/انتظامی، ۹(۳۴)، ۱۰۷-۱۳۲.

10.22034/TPS.2021.98018

- بیاتی اشکفتکی، منیره؛ امیرفخرایی، آریتا؛ شریفی‌نیا، محمدحسین (۱۳۹۹). اثربخشی درمان یکپارچه توحیدی بر مؤلفه‌های اضطراب وجودی، صبر و امید در زنان افسرده. *مطالعات اسلام و روانشناسی*، دوره ۱۴، شماره ۲۷، ۹۵-۱۱۵
10.30471/PSY.2020.6428.1690
- چابکی نژاد، زهرا؛ صابر اشکذری، فاطمه (۱۳۹۸). اثربخشی درمان یکپارچه توحیدی (IT) بر اضطراب و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پیش‌دانشگاهی استان یزد. *پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری*، ۴ (۳۲): ۶۰-۴۰
<http://ijndibs.com/article-۳۱۴-۱-fa.html>
- خدایاری فرد، محمد (۱۳۸۶). *روان درمانگری و توانبخشی زندانیان و بررسی اثربخشی آن در زندان رجایی‌شهر*، طرح پژوهشی شورای برنامه ریزی و مدیریت بهداشت روان و اصلاح رفتار زندانیان اداره کل سازمان زندان‌های استان تهران.
<http://khodayarifard.ir/Resarch/Rf17.pdf>
- خدایاری فرد، محمد، عابدینی، یاسمین، اکبری زرد خانه، سعید، غباری بناب، باقر، سهرابی، فرامرز ویونسی، سید جلال (۱۳۸۷). اثربخشی مداخلات شناختی- رفتاری بر سلامت روان شناختی زندانیان، *مجله علوم رفتاری*، ۲ (۴)، ۲۹۰-۲۸۳
magiran.com/p599888
- سپهریان آذر، فیروزه (۱۳۹۵). تاثیر روش یادگیری مشارکتی جیگساو بر نیازهای اساسی روان شناختی دانش‌آموزان، *پژوهش در یادگیری/آموزشگاهی*، ۴ (۱۳)، ۲۱-۳۰
20.1001.1.23456523.1395.4.13.2.8
- سلیمانی، اسماعیل؛ سپهریان آذر، فیروزه و قادری، علی (۱۳۹۵). اثربخشی روش تدریس جیگساو و سنتی بر اضطراب-نگرش و عملکرد درس ریاضی، *نشریه تدریس پژوهشی*، ۴ (۲)، ۷-۱۵
20.1001.1.24765686.1395.4.2.4.3
- شریفی‌نیا، محمدحسین؛ افروز، غلامعلی؛ رسول‌زاده طباطبایی، سیدکاظم (۱۳۸۶). مقایسه اثربخشی دو روش درمان یکپارچه توحیدی و شناخت درمانی، در کاهش رفتار مجرمانه زندانیان، *مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی*، ۳۷ (۳)، ۴۱-۷۲
<https://search.ricest.ac.ir/inventory/8/431919.htm>

- شریفی نیا، محمدحسین (۱۳۸۷). اثربخشی درمان یکپارچه توحیدی در کاهش بزهکاری زندانیان، *دوفصلنامه مطالعات اسلام و روان شناسی*، ۱ (۲)، ۷-۳۰
https://journals.rihu.ac.ir/article_1129.html
- شریفی نیا، محمدحسین (۱۳۹۱). *الگوهای روان درمانی یکپارچه با معرفی درمان یکپارچه توحیدی*. قم: انتشارات پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
- عبداللهی، اسماعیل؛ رضایی زاده، مرتضی؛ جعفری، اسماعیل (۱۴۰۲). واکاوی نقش پرسشگری در ارتقای تأثیر کلاس معکوس بر روی یادگیری و واکنش دانشجویان. *آموزش در علوم انتظامی*، ۱۱ (۴۰)، ۱۸۱-۲۲۰
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23829613.1402.11.40.6.5>
- عبداللهی، محمد کاظم (۱۳۸۰). نقدی بر کتاب عیون الحکم و المواعظ و ذخیره المتعظ و المواعظ، *فصلنامه نهج البلاغه*، ۱ (۱)، ۸۳-۹۳
magiran.com/p1366761
- عزیزی ابرقوئی، محسن؛ درون پرور، طوبی (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش معنادهی به رنج با رویکرد یکپارچه توحیدی بر افزایش تاب آوری مادران دارای فرزند معلول شهر یزد. *پژوهشنامه روان شناسی اسلامی*، ۶ (۱۳): ۲۷-۳۷
http://psychology.riqh.ac.ir/article_13341.html
- کریمی، حمزه؛ همتی ثابت، اکبر؛ حقیقی، محمد؛ احمدپناه، محمد؛ محمدبیگی، حمید (۱۳۹۲). مقایسه اثربخشی آموزش گروهی مدیریت خشم و مهارت های ارتباطی بر میزان پرخاشگری معتادان به حشیش زندان شهر همدان. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۱ (۲): ۱۲۹-
- 20.1001.1.17352029.1392.11.2.7.0
- محنایی، ستاره؛ شیخیانی، حسن؛ گرگین، باقر؛ گلکام، صدیقه؛ فراشبندی، رضا (۱۳۹۹). آموزش مهارت های مثبت اندیشی منطبق بر آموزه های حضرت علی (ع) بر تاب آوری و سلامت اجتماعی زنان افسران پلیس مراجعه کننده به کلینیک های روانشناسی شهر بوشهر. *آموزش در علوم انتظامی*، ۸ (۳۰)، ۲۳۰-۲۲۰
 20.1001.1.23829613.1399.8.30.14.2

مکارم شیرازی، ناصر؛ آشتیانی، محمدرضا؛ امامی، محمدجعفر؛ حسنی، عبدالرسول؛ قرائتی، محسن؛ طباطبایی نژاد، سید نورالله (۱۳۸۸). *تفسیر نمونه*، تهران: نشر دارالکتب اسلامی.

واحدی، حسین؛ اقبالی، علی؛ رضایی، رسول؛ قاسم زاده، داود (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش مهارت زندگی به روش الگوی تدریس جیگساو بر مهارت کنترل خشم در زندان جهت ارتقای امنیت اجتماعی. *پژوهش نامه نظم و امنیت/انتظامی*، ۱۴(۲): ۲۱۱-۲۳۴

<https://www.sid.ir/paper/954220/fa>

هادی، مهدی؛ جان بزرگی، مسعود (۱۳۸۸). اثربخشی درمان یکپارچه توحیدی بر

مؤلفه‌های شخصیت و بالینی، *فصلنامه روانشناسی و دین*، ۲ (۶): ۷۱-۱۰۴

magiran.com/p693423

Abdelaziz, E. M., Diab, I. A., Ouda, M., Elsharkawy, N. B., Abdelkader, F. A. (2020). The effectiveness of assertiveness training program on psychological wellbeing and work engagement among novice psychiatric nurses. *Nursing Forum*, 55(3), 1-11.

DOI:10.1111/nuf.12430

Awopetu R. G. & igno H. I. (2015). An Assessment of Aggressive Behaviour between Prison Inmates and Non-Prison Inmates in Makurdi Metropolis, Nigeria. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 190: 502 – 509. DOI:10.1016/j.sbspro.2015.05.034

Barida, M., Hidayah, N., Mappiare, A., Ramli, M., Taufiq, A., & Yono, S. (2021). Development of an instrument of assertive communication scale based on Yogyakarta Cultural Value. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 11 (4), 100-109. DOI: 10.47750/pegegog.18.4.010

Benders, D. S., & Craft, T. (2016). The Effect of Flexible Small Groups on Math Achievement in First Grade, *An On-line Journal for Teacher Research*, 18(1), 1-29. <https://doi.org/10.4148/2470-6353.1022>

Blackburn, R. (1996). *The psychology of criminal conduct*, London: John Wiley.

Clark, V. A., & Duwe, G. (2015). An Outcome Evaluation of a Prison-Based Life-Skills Program, *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 59 (4), 23-40.

<https://doi.org/10.1177/0306624X13509>

Costouros, T. (2020). Jigsaw learning versus traditional lectures: Impact on student grades and learning experience. *Teaching and Learning Inquiry*, 8(1), 154–172.

DOI: <https://doi.org/10.20343/teachlearninqu.8.1.11>

Crone, T. S., & Portillo, M. C. (2013). Jigsaw Variations and Attitudes About Learning and the Self in Cognitive Psychology, *Teaching of Psychology*, 40 (3), 246-251. <https://doi.org/10.1177/0098628313487451>

Davis, L. M., Bozick, R., Steele, J. L., Saunders, J., & Miles, J. N. (2013). Evaluating the effectiveness of correctional education: A meta-analysis of programs that provide education to incarcerated adults. Rand Corporation.

Green, D. L., & Pomeroy, E. (2007). Crime Victims: What Is the Role of Social Support? *Journal of aggression, maltreatment & trauma*, 15, 97-113. https://doi.org/10.1300/J146v15n02_06

Easley, C. E. (2011). Together we can make a difference: The case for transnational action for improved health in prisons. *public health*. 125, 675-679. DOI: 10.1016/j.puhe.2011.09.012

Fabelo, T. (2002). The impact of prison education on community reintegration of inmates: The Texas case. *Journal of Correctional Education*, 53 (3), 106-110. <https://www.mttamcollege.edu/wp-content/uploads/2020/08/Fabelo2002.pdf>

Fazel, S, Danesh, J. (2002). Serious mental disorder in 23000 prisoners: a systematic review of 62 surveys. *Lancet*. 359, 545–50.

DOI: 10.1016/S0140-6736(02)07740-1

Gambrill, E. D., & Richie, C. A. (1975). An Assertion Inventory for Use in Assessment and Research. *Behavior Therapy*, 6, 550-561. DOI:10.1016/S0005-7894(75)80013-X

Hedeen, T. (2003). The reverse jigsaw: A process of cooperative learning and discussion. *Teaching Sociology*, 31, 325-32.

https://www.researchgate.net/publication/254618904_The_Reverse_Jigsaw_A_Process_of_Cooperative_Learning_and_Discussion

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning. *Educational Researcher*, 38(5), 365–379.

<https://doi.org/10.3102/0013189X0933905>

Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A., & Turner, L. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1, 112-133. <https://doi.org/10.1177/15586898062982>

- Koo, A. (2015). Correctional Education Can Make a Greater Impact on Recidivism by Supporting Adult Inmates with Learning Disabilities, *Journal of Criminal Law and Criminology*, 105 (1), 233-460.
<https://core.ac.uk/download/pdf/231044413.pdf>
- McKinney, D., & Cotronea, M. A. (2011). Using self-determination theory in correctional education program development. *Journal of Correctional Education*, 62 (3), 175-193.
<https://www.jstor.org/stable/23282711?typeAccessWorkflow=login>
- Pat, P., Sundberg, L. R., Jegannathan, B., Sebastian, M. S. (2023). The Effect of a Life Skills Education Program on Mental Health and Social Competencies Among Young Prisoners in Cambodia: An Intervention Study. *International Journal of Psychiatry*, 8(1), 07-13.
 DOI:10.21203/rs.3.rs-1130598/v1
- Pfaffman, T. (2017). Assertiveness. In book: *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*. Zeigler-Hill, V. & Shackelford, T. k. (Ed.). New York: Springer.
https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-3-319-24612-3_1044
- Sahin, A. (2010). Effects of Jigsaw III technique on achievement in written expression. *Asia Pacific Education*, 12 (7), 34-56.
<https://doi.org/10.1007/s12564-010-9135-8>
- Seyhan, A. (2021). Examination of the structural effectiveness of the jigsaw method on students. *African Educational Research Journal*, 9(4), 963-974. DOI: 10.30918/AERJ.94.21.144
- Shahmoradi, S., Madani, Y. & Dechailah, S. (2021). The Effectiveness of Life Skills Training on Hope in Boy Adolescent Prisoners in Basra, Iraq. *International Journal of Behavioral Sciences*, 15 (1), 54-60.
 10.30491/IJBS.2021.227495.1248
- Slavin, R. E. (1996). Research on Cooperative Learning and Achievement: What We Know, What We Need to Know. *Contemporary Educational Psychology*, 21(1), 43-69. DOI:10.1006/ceps.1996.0004
- Strickland, N. (2016). Transforming rehabilitation? Prison Education: Analysis and options, UK: Center Form. <https://epi.org.uk/wp-content/uploads/2016/03/transforming-rehabilitation-epi.pdf>
- UNICEF. (2012). Global Evaluation of Life Skills Education Programs Evaluation Summary. New York: UNICEF.
<https://evaluationreports.unicef.org/GetDocument?fileID=242>
- Vanstone, M. (2016). What Is Probation's Role in Successful Social Integration (Resettlement) of People Leaving Prison? A Piece in the Jigsaw. Palgrave Macmillan UK. DOI:10.1057/978-1-137-51982-5_7

Wahdan I., El-Nimr N., Kotb R. & Wahdan A. (2014). Risk of aggression and criminal behaviour among adolescents living in Alexandria Governorate, Egypt. *Eastern Mediterranean Health Journal*, 20 (4), 265-272.

https://applications.emro.who.int/emhj/v20/04/EMHJ_2014_20_4_265_272.pdf?ua=1

Wardany N.S., Suryani S., Sriati, A. (2022). Effect of Assertiveness Training to Reduce Anger in Patients at Risk of Violence Behavior: A Literature Review. *Malaysian Journal of Medicine and Health Sciences*, 18 (3), 267-271.

https://medic.upm.edu.my/upload/dokumen/2022022317464148_0942.pdf

World Health Organization (2001). *Mental health: new understanding, new hope*. The World Health Report. Geneva: World Health Organization. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2566704/>

Zurhold, H., & Haasen, C. (2005). omen in prison: Responses of European prison systems to problematic drug users. *International Journal of Prisoner Health*, 1, 127-141.

<https://doi.org/10.1080/17449200600553019>

